

КОНСТИТУЦІЙНІ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА КРАЇН І ОРГАНІЗАЦІЙ ДОНОРІВ

CONSTITUTIONAL AND INTERNATIONAL LEGAL PRINCIPLES REGULATING INTERNATIONAL TECHNICAL COOPERATION OF UKRAINE AND DONOR COUNTRIES AND ORGANIZATIONS

Озель В.І., к.ю.н.,

доцент кафедри конституційного та адміністративного права

Державний університет інфраструктури та технологій

Україна зараз як ніколи потребує міжнародної підтримки. Міжнародна технічна допомога є тим ресурсом, який допомагає Україні протистояти збройній агресії російської федерації, стабілізувати негативні явища, пов'язані з війною, гуманітарно підтримати населення. Також Україна продовжує міжнародне співробітництво з партнерами з розвитку. Довгострокові пріоритети співпраці та отримання міжнародної технічної допомоги Україною включають структурні реформи для сталого та всеохоплюючого економічного зростання. Основні пріоритетні напрями співробітництва означені в міжурядових рамкових угодах, міжвідомчих договорах, конвенціях та резолюціях міжнародних організацій.

Правові інститути міжнародного технічного співробітництва та надання міжнародної технічної допомоги в системі права України перебувають на стадії свого становлення. За роки незалежності України правові відносини у сфері міжнародної допомоги широко реалізуються та регулюються міжнародними договорами та міжурядовими рамковими угодами. Загалом, за даними міністерства економіки України, укладено 16 рамкових угод з країнами-донорами, рамкову угоду з ЄС та 23 угоди з міжнародними організаціями.

Серед джерел національного законодавства України у сфері регулювання міжнародного співробітництва і партнерства основою законодавства становить Конституція України. Конституція визнає чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, частиною національного законодавства України (ст. 9).

Правове регулювання міжнародного технічного співробітництва на рівні національного права України потребує удосконалення та розвитку. Першочерговою задачею на цьому шляху є прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу», це б дало змогу вирішити низку проблем у єдності застосування понятійного та термінологічного апарату, визначенні чіткої структури механізму дій щодо отримання/надання міжнародної допомоги тощо. Відсутність досконалої нормативної бази може спричинити ряд проблем щодо отримання допомоги та грантів Україною. Партнери країни та організації-донори прагнуть найповнішої прозорості та ясності всіх процесів (передачі, розподілу, ефективного використання ресурсів), чого можна досягти виключно повноцінним правовим регулюванням.

Ключові слова: міжнародна технічна допомога, рамкова угода, міжнародний договір, співробітництво, конституційне регулювання.

Ukraine needs international support now more than ever. International technical assistance is a resource that will help Ukraine resist the armed aggression of the Russian Federation, stabilize the negative phenomena associated with the war, and provide humanitarian support to the population. Ukraine also continues international cooperation with development partners. Long-term benefits and receiving international technical assistance for Ukraine include structural reforms for sustainable and inclusive economic growth. The main priority areas of cooperation are defined in intergovernmental framework agreements, interdepartmental agreements, conventions and resolutions of international organizations.

Legal institutions of international technical cooperation and provision of international technical assistance in the legal system of Ukraine are at the stage of their formation. During the years of Ukraine's independence, legal relations in the field of international aid are widely implemented and regulated by international treaties and intergovernmental framework agreements. In general, according to the Ministry of Economy of Ukraine, 16 framework agreements have been concluded with donor countries, a framework agreement with the EU and 23 agreements with international organizations.

Among the sources of national legislation of Ukraine in the sphere of regulation of international cooperation and partnership, the basis of legislation is the Constitution of Ukraine. The Constitution recognizes the current international treaties, the binding consent of which has been given by the Verkhovna Rada of Ukraine, as part of the national legislation of Ukraine (Article 9).

Legal regulation of international technical cooperation at the level of national law of Ukraine needs improvement and development. The primary task on this path is the adoption of the Law of Ukraine "On International Technical Assistance", this would make it possible to solve a number of problems in the unity of the application of the conceptual and terminological apparatus, defining a clear structure of the mechanism of actions regarding the receipt/provision of international assistance, etc. The lack of a perfect regulatory framework can cause a number of problems regarding the receipt of aid and grants by Ukraine. The country-partners and donor organizations strive for the most complete transparency and clarity of all processes (transfer, distribution, effective use of resources), which can only be achieved through full-fledged legal regulation.

Key words: international technical assistance, framework agreement, international agreement, cooperation, constitutional regulation.

Міжнародна технічна допомога є важливим інструментом міжнародного співробітництва та запорукою сталого розвитку міжнародних партнерських відносин між окремими країнами та між країнами та міжнародними організаціями. Саме надання різного роду допомоги від донорів, якими зазвичай є розвинуті країни, сприяє стабільному розвитку та реформуванню важливих сфер політичного та суспільного життя у країнах, що розвиваються.

Актуальність проблематики, обраної для дослідження, підтверджується тими обставинами, що Україна зараз як ніколи потребує міжнародної підтримки. Міжнародна технічна допомога є тим ресурсом, який допомагає Україні протистояти збройній агресії російської федерації, стабілізувати негативні явища, пов'язані з війною, гуманітарно

підтримати населення. Також Україна продовжує міжнародне співробітництво з партнерами з розвитку. Довгострокові пріоритети співпраці та отримання міжнародної технічної допомоги Україною включають структурні реформи для сталого та всеохоплюючого економічного зростання. Основні пріоритетні напрями співробітництва означені в міжурядових рамкових угодах, міжвідомчих договорах, конвенціях та резолюціях міжнародних організацій.

Різні аспекти проблематики надання та отримання міжнародної допомоги в рамках партнерських відносин України з міжнародними організаціями та державами були розглянуті в роботах І. Братко, Д. Борисова, Ю. Груста, Т. Липової, В. Миргород-Карпової, О. Мильченко, М. Михайлів, І. Рудницького, О. Островського,

І. Троцького та ін. Проте деякі аспекти правового регулювання технічного співробітництва України та країн та організацій донорів залишаються не розкритими. Зокрема, пропонуємо звернути увагу на нові реалії та потреби, зумовлені війною Росії проти України, та проаналізувати стан правового забезпечення надання міжнародної допомоги партнерами.

Правові інститути міжнародного технічного співробітництва та надання міжнародної технічної допомоги в системі права України перебувають на стадії свого становлення. Можемо констатувати, що за роки незалежності України означені правові відносини широко реалізуються та здебільшого регулюються міжнародними договорами та міжурядовими рамковими угодами. Загалом, за даними міністерства економіки України, укладено 16 рамкових угод з країнами-донорами, рамкову угоду з ЄС та 23 угоди з міжнародними організаціями [1].

Серед джерел національного законодавства України у сфері регулювання міжнародного співробітництва і партнерства основу законодавства становить Конституція України. Згідно статті 18 «Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визначеними принципами і нормами міжнародного права». Також Конституція України визнає чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, частиною національного законодавства України (ст. 9) [2]. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р. [3], що закладає основи укладання, ратифікації, виконання, припинення дії договорів між Україною та іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права. Джерелом правового регулювання правовідносин у сфері надання та отримання особливого виду безоплатної допомоги є Закон України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 р. [4]. Цей закон містить визначення термінів «безоплатна допомога», «гуманітарна допомога», «донори», «отримувачі гуманітарної допомоги» тощо, визначає порядок надходження та використання гуманітарної допомоги в Україні та порядок надання Україною гуманітарної допомоги.

Постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 р. № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги» було затверджено «Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги», що визначає процедуру залучення МТД, її форми та використання. П. 4 Порядку визначає право Міністерств та інших центральних та місцевих органів виконавчої влади подавати до Секретаріату КМУ запити для залучення міжнародної технічної допомоги. В свою чергу Секретаріат КМУ аналізує подані запити на відповідність завданням та заходам, визначеним у Програмі діяльності Кабінету Міністрів, Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Цілях сталого розвитку, схвалених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 р. № 70/1, регіональних стратегіях розвитку, інших стратегіях та узгоджує з партнерами з розвитку стратегічні програми на основі цих запитів (п. 5 Порядку) [5]. Таким чином, Порядок вказує на основоположні міжнародні джерела правового регулювання технічного співробітництва та отримання МТД Україною. На наш погляд, прогалиною національної системи права України залишається відсутність відповідного закону щодо правового регулювання МТП. У Верховній Раді України був зареєстрований Проект Закону України від 29.11.2013 № 3725 «Про міжнародну технічну допомогу», але він не був прийнятий парламентом.

Формування міжнародних джерел правового регулювання міжнародної допомоги та технічного співробітництва, учасником яких є Україна, почалось з прийняттям та набранням чинності Статуту ООН 24 жовтня 1945 року. Адже у Преамбулі Статуту країни-засновники проголосили готовність заради досягнення спільних цілей «використати міжнародний апарат для сприяння економічному й соціальному розвитку всіх народів» [6]. Розділ IX Статуту ООН має назву «Міжнародне економічне і соціальне співробітництво» та у ст. 55 закріплює як один з напрямів діяльності ООН створення умов стабільності та благополуччя, необхідних для мирних і дружніх відносин між націями, для цього ООН сприяє підвищенню рівня життя, повній зайнятості населення, умовам економічного й соціального прогресу та розвитку; розв'язанню міжнародних проблем у галузі економічній, соціальній, охорони здоров'я і подібних проблем; міжнародному співробітництву в галузі культури й освіти тощо [6]. Основоположним документом у сфері технічної допомоги стала Резолюція третьої сесії Генеральної Асамблеї ООН A/RES/200 (III) від 4 грудня 1948 р. A/PV.170 «Технічна допомога для економічного розвитку».

З проголошенням незалежності, Україна, як країна-засновник ООН, має тісне співробітництво як з самою організацією, так і з її органами. Основоположним документом, що визначає умови і напрями партнерства та закладає основи правового регулювання у цій сфері є Угода між Урядом України і Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), що була підписана 18.06.1993 р. [7] У відповідності з приписами Статті II Угоди допомога, яка може надаватися ПРООН Уряду України, може включати в себе: послуги експертів-радників та консультантів; послуги технічних експертів; обладнання і матеріали, які важко отримати в Україні; надання стипендій тощо.

У 2000 році ООН прийняла «Декларацію тисячоліття» (Резолюція 55/2 Генеральної Асамблеї ООН 8 вересня 2000 року) [8]. Одним з напрямів міжнародного співробітництва визначено розвиток та викорінення бідності. Програма діяльності для країн-учасників була розрахована до 2015 року. На виконання поставлених цілей 2 березня 2005 року була підписана Паризька декларація щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги. Метою співробітництва у рамках Декларації було визначено «вироблення більш чітких національних стратегій розвитку країн-партнерів та забезпечення їхньої реалізації, а також посилення відповідних рамок діяльності» [9]. Україна приєдналась до Паризької декларації згідно Указу Президента № 325/2007 від 19.04.2007 р. Таким чином, правове регулювання МТД в Україні підпорядковане основним положенням Паризької декларації та відповідає їм. Можемо визначити такі основні засоби підвищення ефективності зовнішньої допомоги, заснованих на принципах Паризької декларації 2005 р.: 1) вироблення чітких стратегій розвитку країн-партнерів та чітке встановлення рамок діяльності та надання МТД (наприклад, планування, бюджету й оцінки виконання); 2) забезпечення більш раціональної донорської діяльності для максимального підвищення її економічної ефективності; 3) взаємна підзвітність партнерів (країн-донорів та країн-реципієнтів); 4) реформування та спрощення процедур пов'язаних з наданням, отриманням та розподілом МТД.

Глобальних цілей світового розвитку у повному заявленому підписантами обсязі за період дії «Декларації тисячоліття» досягти не вдалось. Нова Резолюція Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року була імплементована в правову систему України Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» [10]. Уряд України, ПРООН та міжнародне співтовариство 26 вересня 2022 року про-

вели зустріч задля розробки стратегії інтеграції ЦСР у План відновлення України з метою швидкої відбудови критичної соціальної та економічної інфраструктури [11]. Таке співробітництво передбачає надання Україні грантів на відбудову та донорської допомоги у різних формах.

Розвитком міжнародних відносин України з ООН є Рамкова програма партнерства між Урядом України та ООН (РПП ООН) [12]. РПП ООН ухвалюється на певний проміжок часу. Нині діючою є програма на 2018-2022 роки. РПП ООН – це загальна стратегічна програма партнерства між Урядом України й установами, фондами та програмами системи ООН.

З перших років незалежності України було започатковане співробітництво з ЄС та його структурами. 12 грудня 2006 року була підписана Рамкова угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств (ратифікована 03.09.2008 р., набрала чинності 06.01.2009 р.). Ця Угода стала новим етапом в історії правового регулювання відносин України з ЄС, вона була укладена на заміну «Загальним правилам, що застосовуються до меморандумів про фінансування» (підписаним між Урядом і Комісією 28 грудня 1994 р.). Рамкова Угода у преамбулі визначила Україну «країною, що відповідає необхідним вимогам і може бути отримувачем зовнішньої допомоги, фінансованої Співтовариством» [13].

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, що була ратифікована 16.09.2014 р. є основоположним актом щодо регулювання різних сфер співпраці між Україною, ЄС та державами-членами ЄС. Треба відзначити, що в тексті Угоди Україну визначено країною, що розвивається, тому може потребувати різного роду МТД. Стаття 55 Угоди про асоціацію з ЄС встановила правові підстави технічного співробітництва. Метою зміцнення технічного співробітництва встановлено поглиблення взаєморозуміння систем стандартизації, ринкового нагляду, акредитації та спрощення доступу до відповідних ринків. Сторонами було узгоджено «започатковувати діалог з нормативно-правових питань як на горизонтальному, так і галузевому рівнях» [14]. Стаття 156 «Співробітництво» закріпила взаємне зобов'язання сторін-підписантів Угоди посилити співробітництво «шляхом обміну досвідом та інформацією, що стосується їхніх найкращих практик та нормативно-правової бази». Також слід звернути увагу на зміст статті 262 Угоди, що визначає засади надання державної допомоги Україною або країнами-членами ЄС. Прийнятною визначена: допомога соціального характеру; допомога на відшкодування збитків, спричинених природними катастрофами або надзвичайними ситуаціями; допомога для сприяння економічному розвитку регіонів; допомога для сприяння розвитку певної економічної діяльності або сфери; допомога для підтримки культури та збереження культурної спадщини; допомога для інвестицій та ін. [14]. 23 червня 2022 року ЄС було ухвалене рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Таку підтримку Україні підтвердили лідери 27 країн-членів ЄС. Це означає, що Україні буде доступна фінансова допомога для країн, які готуються для вступу до ЄС (Інструмент передвступної допомоги, ІРА). Формами передвступної допомоги можуть бути МТД, інвестиції, гранти. Це матиме позитивний вплив на розвиток і післявоєнне відновлення України.

Ще однією нормативною ланкою партнерства України з ЄС є Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо поглиблення співробітництва 7 жовтня 2014р. Цей Меморандум є строковою угодою, що діє до 2025 року, з можливістю пролонгацією. Одним з основних напрямів партнерства визначено також удосконалення нормативно-правової бази, а саме: огляд експертами ОЕСР

політики і законодавства України в різних галузях і розробка відповідних рекомендацій для найвищих високопосадовців країни; набуття Україною відповідності відповідним стандартам та приєднання до правових інструментів ОЕСР у відповідності до застосовних правил і практик ОЕСР тощо [15].

Окремо слід відзначити тісне співробітництво України з окремими країнами-донорами. Загальний перелік Рамкових угод з країнами-донорами міжнародної технічної допомоги представлений на офіційному веб-сайті Міністерства економіки України [16]. На сьогодні таких угод 16.

Співробітництво України з США активно розпочалося з перших років незалежності України. Було підписано низку договорів про партнерство та технічне співробітництво. Це міжурядові та міжвідомчі угоди, загальна кількість яких понад 100. Основними з них є: Угода між Урядом України та Урядом США про гуманітарне та техніко-економічне співробітництво від 07.05.1992 р.; Угода між Україною та США щодо надання допомоги Україні в ліквідації стратегічної ядерної зброї, а також запобігання розповсюдженню зброї масового знищення від 25.10.1993 р.; Хартія Українсько-Американського партнерства, дружби і співробітництва від 21.11.1994 р.; Хартія про стратегічне партнерство від 19.12.2008 р. (оновлена 10.11.2021 р.); Угода про виконання завдання у сфері розвитку між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для сприяння стійкому економічному розвитку на широкій суспільній основі як засобу забезпечення сталої демократії в Україні (Угода АМР США № 121-0002-АА) від 17.09.2014 р.

Тісне партнерство поєднує Україну з Канадою. 24 жовтня 1994 року був підписаний Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядом Канади стосовно канадської програми співробітництва [17]. Цей рамковий документ передбачає широкомасштабний спектр співробітництва, у тому числі передбачає програми технічного співробітництва, співробітництва в галузі соціального розвитку, гуманітарної допомоги, ядерної безпеки, але не обмежуватиметься ними.

Рамкова угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про консультування і технічне співробітництво від 29.05.1996 р. передбачає проекти щодо консультування з економічних питань, включаючи заходи щодо підготовки та підвищення кваліфікації фахівців і керівних кадрів у сфері економіки та управління економікою, а також проекти в сфері права, державного управління, в соціальній сфері і у сфері охорони навколишнього природного середовища та науково-технічного співробітництва [18]. Схожі за змістом міжнародні договори були укладені й з іншими державами-донорами: Сполученим Королівством Великобританії і Північної Ірландії (10.02.1993); Швейцарською Конфедерацією (13.10.1997); Королівством Нідерланди (11.05.1998); Турецькою Республікою (14.11.2002); Італійською Республікою (13.03.2003); Японією (10.06.2004); Республікою Корея (20.10.2005); Королівством Данія (09.11.2006); Королівством Швеція (29.08.2007); Королівством Норвегія (30.11.2012; 18.10.2016) тощо.

Окрім міжурядових рамкових договорів Україною також підписані договори про співробітництво з різного роду міжнародними організаціями, інституціями, фінансовими установами. Так, 14 січня 1998 р. була укладена Рамкова угода щодо грантів технічної допомоги між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку [19]. МБРР є розпорядником грантових коштів, що надходять від міжнародних донорів. Україна визначена цією Угодою як отримувач МТД. Угода є правовою основою виділення МБРР грантів для здійснення технічної допомоги.

Відносини співробітництва також пов'язують Україну та ЄБРР. Україна є членом ЄБРР, що приєдналася до Угоди про заснування ЄБРР у 1992 році. Подальші від-

носини України з ЄБРР були врегульовані у тому числі Договором між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні (ратифікований 04.06.2008 р.). Договором встановлено, що ЄБРР надаватиме фінансування для реалізації інвестиційних проектів у державному та приватному секторах, які є пріоритетними для України. Також тут ми знаходимо визначення поняття "Грантові кошти", що означає кошти, що використовуються з метою надання та/або фінансування міжнародної Технічної допомоги (як її визначено нижче) особам в Україні на основі угод про співробітництво, що укладаються Банком з будь-якими державними або приватними організаціями [20].

З іншого боку партнерство України та ЄБРР не обмежується тільки отриманням грантів нашою державою як країною-реципієнтом. Україна також виступає у ролі вкладника (донора) у Фонді Східноєвропейського партнерства енергоефективності та докліла згідно Угоди про внесок між Україною та ЄБРР, ратифікованої 21 жовтня 2021 року [21].

Україна встановила відносини партнерства і з іншою фінансовою установою ЄС. На основі Рамкової угоди між Україною та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) від 14 червня 2005 року був укладений Договір між Україною та ЄІБ про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні (ратифікований 04.11.2010 р.) [22, 23]. Рамковою угодою визначено поняття «бенефіціар», що означає державу Україна, будь-яку особу, фізичну чи юридичну особу, засновану згідно з чинним законодавством, яка отримує вигоди від фінансування, що надається ЄІБ для будь-якого проекту [22]. Договір про співробітництво з ЄІБ передбачає надання технічної допомоги (ТД), такої як: консультаційні послуги, які надаються Банком або консультантами, які фінансуються Банком за рахунок ТД; обладнання та матеріали (місцеві або імпортовані); навчання, семінари, робочі семінари, конференції та аналогічні види діяльності тощо [23]. За Договором форми ТД погоджуються Україною, Урядом України чи відповідним уповноваженим органом України та ЄІБ для включення як технічної допомоги для України.

Таким чином, правове регулювання технічного співробітництва України та країн-донорів і міжнародних організацій-донорів представлено широким колом джерел. Це рамкові угоди, міжурядові та міжвідомчі договори, меморандуми, хартії про співробітництво. Ці джерела доволі розпорощені та не систематизовані.

Можемо узагальнити, що правове регулювання міжнародного технічного співробітництва на рівні національного права України потребує удосконалення та розвитку. Першочерговою задачею на цьому шляху є прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу», це б дало змогу вирішити низку проблем у єдності застосування понятійного та термінологічного апарату, визначенні чіткої структури механізму дій щодо отримання/надання МТД тощо. Відсутність досконалої нормативної бази, на наш погляд, можуть спричинити ряд проблем щодо отримання допомоги та грантів Україною. Партнери країни та організації-донори прагнуть найповнішої прозорості та ясності всіх процесів (передачі, розподілу, ефективного використання ресурсів МТД), чого можна досягти виключно повноцінним правовим регулюванням.

Таким чином, більшою мірою партнерські відносини у сфері технічної допомоги спрямовані на взаємну підтримку учасників. Також поширеним явищем є надання допомоги однією країною (групою країн) іншій країні для підтримки стрімкого та прогресивного розвитку або подолання проблем. Така донорська допомога надається країнам, що розвиваються, та країнам, що потребують зовнішньої підтримки. Правові інститути міжнародного технічного співробітництва та надання МТД в системі права України перебувають на стадії свого становлення. Означені правові відносини широко реалізуються та здебільшого регулюються міжнародними договорами та міжурядовими рамковими угодами. Найтісніші міжнародні відносини у сфері технічного співробітництва України з ООН та організаціями, що входять до системи Європейського Співтовариства. Також слід відзначити співробітництво з міжнародними фінансовими установами, такими як МБРР, ЄБРР, ЄІБ та провідними розвиненими країнами світу (США, Канадою, Японією, Великобританією, країнами ЄС), що надають донорську та грантову технічну допомогу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародна технічна допомога Україні: правові та процедурні аспекти підготовки та реалізації програм та проектів. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=d25cdec1-c8be-4fa5-8ed8-b023851db3a7&title=MizhnarodnaTehnichnaDopomogaUkraini-PravoviTaProtsedurniAspektiPidgotovkiTaRealizatsiiProgramTaProektiv>
2. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4194>
3. Про міжнародні договори України. Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
4. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
5. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 15.02.2002 № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>
6. Статут Організації об'єднаних націй. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf
7. Угода між Урядом України і Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй Угода Кабінету Міністрів України від 18.06.1993. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_400#o10
8. Глобальні цілі. Цілі розвитку тисячоліття (2000-2015). ED/ERA. WORLD 2030. URL: <https://edera.gitbook.io/world-2030/znyay-prava-i-zminyuyu-svit/chapter2>
9. Паризька декларація щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги від 02.03.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_271#Text
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
11. Цілі сталого розвитку – невід'ємна частина Плану відновлення України. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/tsili-staloho-rozvytku-nevidyemna-chasty-na-planu-vidnovlennya-ukrayiny>
12. Рамкова програма партнерства між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй на 2018-2022 роки. URL: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-06/UNPF-document-ukr.pdf>
13. Рамкова угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств від 12.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_763#Text
14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Україна, Європейський Союз, Євратом [...]; Угода, Міжнародний документ від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
15. Угода між Урядом України і Організацією економічного співробітництва та розвитку про відновлення дії Меморандуму про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією [...] Угода Кабінету Міністрів України; ОЕСР; Міжнародний документ від 29.12.2020, 12.02.2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_001-21#Text

16. Перелік Угод між Урядом України та урядами країн-донорів. Рамкові угоди з країнами – донорами міжнародної технічної допомоги. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=0a1c6ccc-f7bd-4c2f-9e90-16972c2a8ba7&title=PerelikUgodMizhUriadomUkrainiTaKrainamidonorami>
17. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядом Канади стосовно канадської програми співробітництва Україна від 24.10.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_033#Text
18. Рамкова Угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про консультування і технічне співробітництво від 29.05.1996 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276_730#Text
19. Рамкова угода щодо грантів технічної допомоги між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 14 січня 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_013#Text
20. Договір між Урядом України та Європейським Банком Реконструкції та Розвитку про співробітництво та діяльність Постійного Представництва ЄБРР в Україні ЄБРР, Кабінет Міністрів України; Договір, Міжнародний документ від 12.06.2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_012#Text
21. Угода про внесок між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку щодо участі України у Фонді Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та [...] Україна, ЄБРР; від 23.07.2020 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985_001-20#Text
22. Рамкова угода між Україною та Європейським інвестиційним банком. від 14.06.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_585#Text
23. Договір між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні від 15.06.2010. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/971_005#Text